

MEYDANCIKKALE'NİN JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Arş. Gör. HAKAN YİĞİTBAŞIOĞLU*

Anadolu, Paleolitik'ten (Eski Taş Devri) günümüze kadar pek çok uygarlığın kuruluşuna, gelişimine ve yokoluşuna sahne olmuştur. Özellikle Toros Dağları'nda gerek tarih öncesi gerekse tarih çağlarında yoğun bir yerleşim olmuştur. Tarih çağlarında kıyından içerilere, derin vadileri takip ederek, uzanan yolları düşmandan ve soygunculardan korumak amacı ile birbirini gören yüksek noktalarda kaleler veya gözetleme kuleleri yapılmıştı. Orta Toroslar'da bulunan çok sayıdaki kale kalıntısından, günümüze kadar iyi durumda korunmuş olan, biri de Meydancikkale'dir. Anamur ile Silifke arasında yeralan ve tarihi çağlarda önemli bir liman kenti olan Aydıncık'tan (Gilindre) gelen tarihi yolu kontrol eden en büyük kale Meydancikkale'dir ve antik çağdaki adı Kirşu'dur.

Gülner ilçesine 10 km. uzaklıktaki Meydancikkale'nin denizden yüksekliği 700 metredir ve çevresi çok dik yamaçlarla çevrili bir düzlük üzerinde kurulmuştur. Eski haritalarda adı Beydili Kale'si olarak gösterilmektedir. Stabilize bir karayolu ile Gülner'dan kalenin kapısına kadar gitmek mümkündür.

Meydancikkale'nin kurulduğu alanda geniş yer kaplayan kalkerlerin yaşı Miosen'dir. Miosen başlarından itibaren çökmeye başlayan Orta Toros'lar Miosen denizi tarafından kaplanmıştır. Bunun sonucunda Meydancikkale ve çevresine geniş alanlar kaplayan birikintiler oluşmuştur. Alttaki marnlar arasında kalker tabakaları da bulunmaktadır. Kolay ufalanabilen bu kayaç birimi açık renklidir. Marnların üstünde yeralan kalkerler yatay uzanıslıdır, marna göre daha koyu renkli ve daha serttirler. Derin akarsu vadilerinde ise temelde bulunan Jura-Kretase kalkerleri açığa çıkmıştır.

Meydancikkale Toroslar'ın en geniş platosu olan Taşeli Yaylası'nın güneyinde yer alır. Kale ince, uzun bir korniş üzerinde kurulmuştur, kornişin uzunluğu 1 km. ye yakındır genişliği ise en geniş yerinde 175 metredir. Bu şeklin oluşumunda kayaçlar arasındaki sertlik farkı etkili olmuştur; altta bulunan marn üstteki kalkere göre daha kolay ufalanmakta ve bu nedenle yatık bir yamaç profili oluşturmaktadır, kalker ise daha çok bloklar halinde ayrılmakta

* Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü. Ankara.

ve dik profilini korumaktadır (Bkz. şekil). Eğim yamaçlarda % 40 dan fazla iken korniş bölümünde % 100 e ulaşır. Bu nedenle kalenin bazı yerlerinde sur yapma gereği bile duyulmamıştır. Eğim değeri sadece kalenin kuzeydoğusunda azalır bu yüzden güçlü bir surla korunan kale kapısı burada yapılmıştır.

Akdenize ulaşan akarsular Torosları derin bir şekilde yarmışlardır, bu durum kale ile derin vadiler arasında büyük bir nisbi yükselti farkı yaratmıştır (400 m.). Yükselti farkının fazla olması kaleden çevrenin kontrol edilmesini çok kolaylaştırmaktadır. Kalkerin geçirgen bir kayaç olması nedeniyle sızan sular marn ile olan kontakt noktasından kaynaklar halinde çıkar, kaleyi çevreleyen yamaçlarda birkaç kaynak olmasına rağmen büyük eğim değeri bu surlardan rahatlıkla yararlanmayı engeller. Persler zamanında ya kazarak ya da doğal bir çukurluğu biraz daha genişleterek büyük bir sarnıç yapılmıştır. Sarnıçta toplanan suyun sızmasını önlemek amacıyla duvarlar ve taban killi bir sıva ile kaplanmıştır. Duvarlarda Perslere ait kabartmalar da bulunmuştur.

Meydancikkale'nin en ilginç özelliklerinden biri de, büyük sarnıcın yakınındaki, kuyusudur. Dikdörtgen şekilli ve ölçüleri yaklaşık olarak 3×2 metre olan kuyunun derinliği halen tam olarak saptanamamıştır. 1988 yılındaki arkeolojik kazı sonucunda 23,5 metre derinliğe inilmiştir fakat dibe ulaşılammıştır. Bu kuyu büyük bir olasılıkla doğal bir bacanın kenarlarının düzeltilip genişletilmesi ile elde edilmiştir çünkü sert kalker üzerinde böyle bir kuyu açmak çok zordur. Kuyunun bir diğer özelliği yüzeyden 18 metre derinlikte bulunan mağara sistemidir. Mağara kabaca kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanmaktadır. Mağara'nın kuyuya açıldığı yerin biraz ilerisinde yanyana iki oda vardır. Bu odalar yaklaşık 6-7 metre uzunlukta ve 4-5 metre genişliktedir, yükseklik ise 1 metreden biraz fazladır ve ancak eğilerek girilebilmektedir. Bu odaların tavanlarında sarkıtlar görülmekle birlikte, bunlar fazla gelişkin değildirler, duvarlarda ise güzel duvar sarkıtları vardır. Güneybatı yönünde uzanan koridor giderek daralır ve girişten yaklaşık 15 metre sonra ancak bir kişinin sürünerek geçebileceği bir geçitte sona erer. Buradan geçildiğinde büyük bir salona girilir, yüksekliği 10 metre olan ve küremsi bir şekil gösteren bu salonda pek çok sarkıt, dikit ve bunların birleşmesinden oluşan sütunlar görülür. Duvarlarda ve duvar diplerinde traverten birikimi vardır. Bütün mağarada olduğu gibi buranın da dışa açılan herhangi bir çıkışı yoktur. Tabanda erime-den arta kalan bir kil tabakası bulunmaktadır. Sıcaklık 15°C olarak ölçülmüştür ve yüzey ile yaklaşık 9-10°C kadar fark vardır. Mağaranın bu özelliklerine bakarak, oluşum ilk önce büyük salonda başlamıştır ve dolayısıyla burası mağaranın en yaşlı bölümüdür diyebiliriz, en son oluşan ve en genç bölüm ise kuzeydoğudaki odalardır. Daha önce de bahsedildiği gibi, kuyudaki kazı devam etmektedir ve daha derine inildikçe yeni bir mağara bulunması olasılığı da bulunmaktadır.

Meydancikkale'nin bir diğ er özelliğ i de, Türkiye'de yasal yolla yapılan arkeolojik kazılarda çıkarılan en büyük definenin burada bulunmuş olmasıdır. Ü ç kü p içerisinde toplam 5215 sikke ortaya çıkarılmış tır, bu sikkeler Eski Mısır uygarlığının Ptoleme dönemine aittir. Görü ldü ğ ü gibi, bir zamanlar tarihi yolu koruma açısından büyük bir öneme sahip olan kale günümüzde tarihi aydınlatma açısından önemini korumaktadır.

Yararlanılan Kaynaklar:

- ATALAY, İ. 1982. Türkiye Jeomorfolojisine Giriş. E.Ü. Sosyal Bilimler Fakültesi, No: 9. İzmir.
- GEDİK, A., BİRGİLİ, Ş., YILMAZ, H., YOLDAŞ, R. 1979. Mut-Ermenek-Silifke Yöresinin Jeolojisi ve Petrol Olanakları. TJK. Bülteni, C: 22, 7-26. Ankara.